

Vincentiu Grigorescu la 418gallery

Iolanda Malamen

Vincentiu Grigorescu (1923, Bucuresti – 2012, Castelnuovo Magra) este unul dintre artistii a caror activitate contine doua perioade distincte: cea romaneasca, formatoare, a cautărilor entuziaste, si cealalta, a desavărsirii, in țara de adoptie, Italia.

În 1944 devine student al Facultății de Arhitectură; în 1946 are primele lucrări de grafică și de pictură, iar în 1950 este exclus din UAP, fiind catalogat drept „formalist” și „reacționar”. În anul 1953 este reintegrat în UAP. Va fi iarăși exclus din aceleași motive, fiind reprimit în 1968 și numit de data aceasta chiar secretar al UAP. Anii 1958 și 1961 îi vor aduce câte un premiu al Uniunii Artiștilor Plastici din România, pentru activitatea grafică. În 1968 participă la Haga la o expoziție comemorativă Van Gogh, iar în 1969 participă la o expoziție la Torino. În 1971 demisionează din postul de secretar al Uniunii Artiștilor Plastici. În 1972 se stabilește la Milano. Participă în 1974 la o expoziție în Bruxelles. În 1980 are o expoziție personală la celebra galerie Vismara din Milano, iar în 1996 o expoziție personală la Lugano ș.a.m.d. În anul 1999 se mută la Castelnuovo, unde continuă să picteze mai ales în stilul abstract.

Expoziția personală de la 418gallery intitulată Le Tele este a patra participare cu lucrări în România. În 2013, tot la 418gallery, a fost deschisă o expoziție intitulată Structure&Energy, cu lucrări de: Vincentiu Grigorescu, Romul Nuțiu și Diet Saylor.

Lucrări ale sale pot fi găsite în colecții publice și în cele ale unor personalități din diverse domenii din Europa și America: actorul Edward G. Robinson, William Rogers, fost secretar de stat al SUA, Frank Shakespeare, reprezentantul SUA la Vatican ș.a.m.d.

Studiile de arhitectură îl vor orienta la începuturi mai ales către grafică. Va participa constant cu expoziții personale și la expoziții colective în București, dar și în alte colțuri ale lumii: Düsseldorf, Uppsala, New York, Linköping, Milano, Copenhaga ș.a.m.d. Totodată, Vincentiu Grigorescu se va remarca și în grafica publicitară, realizând postere și imagini filatelice pentru mari evenimente sportive. În paralel, artistul se va remarca și în pictură, dovedind libertate scripturală de cele mai multe ori neconvenabilă culturnicilor acelei perioade. O expoziție deschisă la Milano (1971) îl va hotărî să nu se mai întoarcă în România, stabilindu-se definitiv în Italia, unde va solicita azil politic.

La acea dată, Vincentiu Grigorescu era un nume vehiculat în țară și primise deja o serie de premii la Moscova, Mexic, Milano, Montreal pentru pictură și lucrări grafice, în afară de cele două premii ale UAP din 1958 și 1968. Cu un asemenea palmares ar fi putut să se alinieze multor artiști care în taina atelierelor, cu o resemnare patetică, deseori dureroasă, își construiau operele, unii dintre ei reușind doar cu mari sacrificii să expună. Natura cosmopolită, spiritul european și mai ales temerile că libertatea pe care o simțea ca pe un dat natural s-ar putea să-i fie limitată la maximum, pe măsură ce politicul lua forme absurde, l-au determinat să aleagă exilul. Refuzul constant de a deveni colaborator al Securității („Eu nu am fost membru de partid, nu am fost securist, nu am dat note informative. Când au venit unii încercând să mă convingă, i-am dat afară”, spunea artistul) era încă un motiv suficient să-i fie teamă că regimul totalitar va fi din ce în ce mai vigilent în privința lui.

Dincolo de aceste date care țin de biografia și activitatea sa, trebuie spus că toți cei care l-au cunoscut pe Vincentiu Grigorescu și-l amintesc ca pe un ins cultivat, deschis, ale cărui eleganță, prestanță și rafinament atrăgeau imediat toate privirile. Plecarea din țară, într-un moment politic și social dintre cele mai sumbre (era imediat după Tezele din Iunie), nu i va opri elanul pictural-abstract-geometrizat, început prin anii '60. Pictura lui va porni pe un drum european bine definit, susținută fiind cu cronici entuziaste de critici de renume: Gillo Dorfles, J. Pigéon, Angelo Dragone, Rino Crivelli, Alberto Veca.

Artistul nu a mai revenit în țară niciodată, nici măcar după 1990, unul dintre motive fiind, după propria mărturisire,

neputința de a da nas în nas cu cei care cîndva îl turnaseră cu conștiinciozitate, metodic la Securitate. Singurul lucru care l-ar fi putut convinge să revină totuși ar fi fost o retrospectivă, la care, din păcate, dacă s-ar întîmpla de-acum încolo, Vincențiu Grigorescu n-ar mai putea fi prezent, artistul stingîndu-se din viață în 2012.

Binevenite în circuitul bucureștean, ciclurile unor expoziții recuperatoare, atît la 418gallery, cît și, de peste un deceniu, la Galeria Dialog, nu fac decît să deștelenească moral și cultural spiritul unor opere cărora părea că li s-a pierdut definitiv „urma”. Este vorba despre un număr de artiști plecați din țară de multe decenii, a căror opere reintră firesc în circuitul expozițional românesc.

Expoziția de la 418gallery (25 noiembrie 2015 – 20 februarie 2016) are pe simeze lucrări pe suport textil (pe care însuși artistul le numea „cîrpe”), eliberate de „supliciu” șasiului, cupate în varii dimensiuni și realizate între 1972 și 2000. La un prim impact vizual, impresia este aceea a unei înșetări de spațiu și a unei sanități structurale, în care limbajul a devenit recurent, ca o muzică nesfîrșită. Eliberînd memoria de „toxinele” și tonurile unor formulări figurativ-narative, artistul performează în actul abstract, purificat și echilibrat. Se pot vedea accente constructiviste, însoțite de „pliurile” unor elemente cu morfologie spațială difuză, minimalistă, dar și ornamentală gestuală cromatică și formală. Fiecare treaptă are valori proprii senzoriale și spirituale, iar stilizarea și arhitecturizarea sunt calități ale spațiului și tonurilor. Regăsim pe alocuri unele asemănări cu Frank Stella și Malevici, dar asta mai mult în pregnanța unor linii și volume decît în duranța emoțională și estetică. Pictorul dozează imaginarul, abandonîndu-se cu fiecare lucrare visării spațiului, golului, albului, negrului, jocului vibrat al contrastelor, simplificînd și contemplînd. Efectul înseamnă ritmuri, forță de reflexie și volume incorporate în fluidul unei logici subiective. Libertatea interioară face de nerecunoscut eventualul model, suprimînd realul mundan. Atît culoarea, vibrată parcimonios, dar și non-culoarea sunt elemente de construcție, singularitatea lor delicată fiind un logos ce-și este sieși vital. Geometricul s-a constituit într-un suport dominant, sacrificial, tangibil. Totuși, uneori, cu o claritate polemică și ironică, artistul va figura, de exemplu, Secera și ciocanul (1972-1973), realizată cu un desen corect, colorată cu un roșu puternic, amintind de elanurile staliniste, pe fondul unui roz șters din care se scurg cîteva dîre de culoare. Emblematic pentru o întregă istorie a comunismului opriment, ele devin jalnice stafii ale memoriei colective bîntuită de umbrele unui regim politic de care artistul s-a dezis cîndva prin fronda plecării din țară. Calitățile spațiale și raționamentul geometric sunt realizate cu rigoare și excepțională claritate. Eliberarea de afectivul imediat prin geometrii și spațiu fluid, original, este intensă, cerebrală.

Pictorul olandez Corneille, inițiatorul Mișcării Cobra, spunea, după cum relatează un cunoscut critic: „Dacă am murdărit pînza, ea începe imediat să mă inspire”. La Vincențiu Grigorescu imaginea nu poate exista în pecetluirea ei decît pe fondul acurateții desăvîrșite. Este una dintre calitățile acestui abstract pornit cumva dintr-un conceptual care a exemplificat propria interioritate. Geometria plăsmuiește formulări sacrale în aceste spații golite de prisosul obiectual. Titlurile lucrărilor relevă această concentrare cu puls de solilocviu și de interioritate: Modul, Reliefuri, Exfolieri, Striații, Întotdeauna negru, Spațiu închis, Oglindă, Infinit, Geometrie aleatorie, Pătrat cu țesătură albă, Deschiderea pătratului, Returnarea roșului ș.a.m.d.

Închei acest scurt excurs empatic vizavi de o mică parte din opera artistului încredințată fiind că o retrospectivă Vincențiu Grigorescu, organizată cu toată deschiderea și reverența curatorială, ar readuce în atenția criticii și a publicului românesc, cu sentimentul îndreptățit al reevaluării, un nume de rang european. Astfel, la numele importante din ultimele decenii din arta românească s-ar adăuga încă unul, prin recuperarea acestui artist emblematic și valoros.

Criticul german Arnold Gehlen spunea despre un mare pictor că a avut trei dintre cele mai importante atribute ale geniului: „naivitatea, siguranța de sine și respirația largă”. Cel puțin ultimele două atribute pot fi lesne de recunoscut și în pictura lui Vincențiu Grigorescu.